

STRESZCZENIE

Polski reportaż książkowy – przemiany i adaptacje

W rozprawie przeprowadzono analizę najistotniejszych czynników determinujących rynkowy i estetyczny status polskiego reportażu książkowego – dawniej i dziś. Podjęta refleksja ma na celu omówienie genezy i kolejnych etapów rozwoju tej formy medialnej w Polsce, począwszy od drugiej połowy XIX wieku do czasów współczesnych. Wśród poruszonych zagadnień znaczącą rolę odgrywają aktualne przeobrażenia gatunkowe charakteryzowanej kategorii książek niefikcyjnych oraz nowe zasady ich promocji i dystrybucji w erze cyfrowej. Przedmiotem badania są ponadto możliwe kierunki dalszej ewolucji polskiego reportażu książkowego, wynikające z jego adaptowania do standardów kultury konwergencji.

Rozprawa składa się z czterech rozdziałów, z których dwa pierwsze obejmują diachroniczną rekonstrukcję dziejów książek reportażowych na krajowym rynku wydawniczym. W pierwszym rozdziale – dotyczącym okresu od czasów zaborów do dwudziestowiecznej transformacji ustrojowej Polski – badaniu zostały poddane okoliczności zaistnienia symbiotycznej relacji między prasowym i książkowym wariantem gatunku. W tej części opisano ponadto dostrzegalny po drugiej wojnie światowej proces uniezależniania się książek reporterskich od tekstów drukowanych w prasie. Wspomnianą kwestię rozwija drugi rozdział pracy, którego przewodnim tematem jest sytuacja polskich reportaży książkowych po 1989 roku – ze szczególnym naciskiem na ich uwikłanie w komercyjny dyskurs mediów masowych i relację z innymi środkami artystycznej ekspresji.

Wymienione zagadnienia wyznaczają także tematykę dwóch ostatnich, analityczno-interpretacyjnych segmentów dysertacji. W trzecim poruszono problem wpływu, jaki u progu XXI wieku wywarło zjawisko konwergencji mediów na poetykę książek reportażowych. Ich przekształcenia są tu prezentowane w postaci trójczłonowej typologii, obejmującej oparte na pojęciach komercjalizacji, interaktywności i podmiotowości strategie adaptacji prozy reporterów do warunków cyfryzacji. Refleksja o tak rozumia-

nym procesie adaptowania zostaje uszczegółowiona w czwartym rozdziale rozprawy, zawierającym analizę wybranych publikacji Mariusza Szczygła, Jacka Hugo-Badera i Filipa Springera. Utwory wymienionych autorów omawiane są jako przykłady dwóch komplementarnych tendencji, współgrających ze współczesnymi przeobrażeniami sektora wydawniczego. Pierwsza dotyczy tworzenia reportażowych książek o charakterze tekstowych hybryd, natomiast druga polega na przekształcaniu reporterskich opowieści w intermedialne i transmedialne projekty. Oba te procesy zostają powiązane z przyjętą na potrzeby rozważań kategorią agregacyjności, uznaną za wyraziste odzwierciedlenie tytułowych przemian i adaptacji polskich reportaży książkowych.

SUMMARY

Polish book reportage – changes and adaptations

The dissertation aims at analysing the main factors determining the market-based and aesthetic status of old and contemporary Polish book reportage. The analyses aim at discussing the origin and following stages of this media form development in Poland, from the second half of the 19th century to contemporary times. One of the most significant issues discussed in the dissertation refers to current generic transformation of these non-fiction books, as well as their new promotion and distribution policy in the digital era. Moreover, the objective of the research is to examine possible directions of further evolution of Polish book reportage, resulting from its adaptation to convergence culture standards.

The dissertation consists of four chapters. The first two present diachronic reconstruction of the history of reportage books on the national publishing market. Chapter one concerns the period from the partitions of Poland to the political transformation of the country in the 20th century and examines the circumstances that have led to symbiotic relation between press and book form of the genre. Furthermore, it describes how book reportages became separated from texts printed in press after World War II. This issue is being further discussed in chapter two, whose overall theme is the situation of Polish book reportages after 1989 (with special emphasis on their entanglement in commercial mass media discourse and their relationship with other forms of artistic expression).

The above-mentioned problems determine also the subject of the last two analytic and interpretative parts of the dissertation. Chapter three examines the influence of media convergence on the poetics of book reportages at the beginning of the 21st century. Their transformation is presented as a typology including three strategies of adaptation of reporters' prose to digital conditions. These strategies are based on the notions of commercialization, interactivity and subjectivity. Chapter four, which contains an analysis of some chosen publications by Mariusz Szczygieł, Jacek Hugo-Bader and Filip

Springer, provides additional details on the adaptation process defined in the previous part of the dissertation. Works by these authors are being discussed as examples of two complementary tendencies, compatible with contemporary transformation of the publishing sector. The first tendency concerns creating reportage books that are hybrid text, while the second one aims at transforming reportage stories into intermedia and trans-media projects. Both processes are being associated with the aggregation category adopted for discussion purposes and considered as a vivid reflection of the changes and adaptations of Polish book reportages mentioned in the title of the dissertation.